

STICHTING DE TOEVLUCHT

JAARVERSLAG 2017

VOORWOORD

De Toevlucht, de nachtopvang voor ongedocumenteerde mannen, heeft in 2017 het hele jaar gefunctioneerd. Belangrijk is dat we in het najaar zijn verhuisd naar een 'nieuw' onderkomen aan de Maliebaan. De kosten van de huisvesting van de opvang zijn in belangrijke mate, evenals de personele kosten, betaald vanuit de financiële bijdrage van de gemeente Utrecht.

De opvang van de gasten vond tot 31 oktober plaats op de 2e etage van een pand van het Leger des Heils (LdH). De ruimte werd door het Leger des Heils ter beschikking gesteld. Samen zijn we op 31 oktober verhuisd naar de Maliebaan, omdat het oude pand, waarin we verbleven, gesloopt ging worden. Ter voorbereiding op de verhuizing organiseerde de gemeente samen met ons en het Leger des Heils 2 voorlichtingsavonden voor de buurt bewoners van de Maliebaan.

De inzet van vrijwilligers was onverkort groot. Iedere nacht waren er twee van hen als nachtwacht in de opvang aanwezig. Het Leger des Heils was beschikbaar in geval van calamiteiten. De begeleiding van onze gasten vindt plaats door Vluchtelingenwerk.

De samenwerking met STIL en Vluchtelingenwerk was belangrijk voor de selectie en begeleiding van de gasten. Ons uitgangspunt bleef dat er geen ongedocumenteerden op straat zouden slapen.

Het bestuur is dankbaar voor de betrokkenheid en inzet van allen. Het bestuur stelt vast dat de grote instroom van het aantal vluchtelingen in 2015 en deels ook nog in 2016 nog tot een belangrijke toename van het aantal aanvragen voor een slaapplek bij De Toevlucht hebben geleid. Wel is merkbaar dat de aandacht voor ongedocumenteerden afnam.

Het noodlottig overlijden van één van onze gasten was een buitengewoon triest moment. Velen zijn er door geraakt. Dat was zichtbaar tijdens de afscheidsdienst in de Marcuskerk.

Tijdens de lange kabinetsformatie werd ook gesproken over de opvang van ongedocumenteerden. Er werd besloten dat er verspreid in het land 5 LVV's zouden komen. Wethouder Kees Diepeveen nodigde Toevlucht uit voor een gesprek over de mogelijke rol van Toevlucht hierbij. De opvang van 'Dublinclaimanten' binnen Toevlucht werd op aandringen van de gemeente afgebouwd.

In 2017 waren alle bedden in de nachtopvang bezet. Er was behoefte aan meer onderdak. In het verslagjaar was dan ook sprake van een wachtlijst.

Rutger Oolbekkink
Voorzitter

Jan de Kruijf
Secretaris

INLEIDING

De gemeenteraad van Utrecht besloot in 2010 dat mensen zonder binding met Utrecht, waaronder de ongedocumenteerden, niet meer in de reguliere nachtopvang mochten slapen. Daarom werden er activiteiten ontplooid om ongedocumenteerden een ander onderdak te bieden. Het resultaat was dat in december 2013 Stichting De Toevlucht een nachtopvang voor mannen startte omdat zij vond dat mensen niet op straat horen te slapen.

Stichting De Toevlucht Utrecht werd opgericht op 11 december 2013, de datum waarop de stichtingsakte bij de notaris werd ondertekend door de voorzitter en de secretaris. De doelstelling van de stichting is bij de oprichting als volgt geformuleerd:

‘De doelstelling van de stichting is het bieden van een veilig avond- en nachtverblijf voor ongedocumenteerde medemensen in de Utrechtse samenleving en verder al hetgeen hiermee in de ruimste zin verband houdt’.

De stichting probeert het doel onder meer te bereiken door:

- A. het in standhouden van een avond- en nachtverblijf;
- B. het verschaffen van door de doelgroep aangegeven noodzakelijke middelen passend bij voornoemde onder A.;
- C. het creëren van bewustwording op het gebied van mensenrechten en migratie;
- D. het samenwerken met andere organisaties en instellingen;
- E. het verwerven van financiële en andere middelen.

De initiatiefnemers vonden dat de opvang sober moest zijn en aanvullend op bestaande voorzieningen. De opvang was in eerste aanleg een winternachtopvang, maar al in 2014 werd de winteropvang in de zomer gecontinueerd. Daardoor ontstond de situatie van een opvang gedurende het gehele jaar. Bij de start van De Toevlucht kreeg zij een half jaar steun vanuit de PKN (Protestantse Kerk Nederland), vanuit de lokale Diaconie van de Protestantse Gemeente Utrecht en Charitas van de Rooms-Katholieke Kerk. Deze steun maakte de start van onze onafhankelijke stichting mogelijk. Na de overname van de financiering van de nachtopvang door de burgerlijke overheid zijn de contacten met de kerkelijke organisaties gebleven.

De Toevlucht is sinds de financiering door de gemeente Utrecht geen ‘opvang onder protest’ meer. Wel ligt de beslissingsbevoegdheid over wie we opvang nog steeds bij de Toevlucht.

DE HUIDIGE SITUATIE

Uit perspublicaties is gebleken dat de stroom van vluchtelingen naar Nederland is afgenomen. In 2016 en 2017 was een flinke daling te zien ten opzichte van de toestroom van vluchtelingen in 2015.

In 2016 vroegen 18.171 mensen asiel aan in Nederland. In 2017 daalde het aantal verder naar 17.716 aanvragen. Deze daling was ongetwijfeld een gevolg van de afspraken tussen Europa en Turkije over de opvang in de regio.

Deze afspraken leidden er toe dat meer vluchtelingen vanuit Libië per boot naar Europa, en met name naar Italië, gingen. Via deze vluchtweg verdronken in 2017 meer dan 5000 mensen in de Middellandse Zee.

In 2017 waren 65,6 miljoen mensen op de vlucht. Daarvan verlieten 17,2 miljoen mensen hun land. 40,3 miljoen mensen waren op de vlucht in hun eigen land.

In de verslagjaren 2016 en 2017 nam het aantal aanvragen toe en ontstond een wachtlijst. Het ontstaan van deze lijst was mede het gevolg van het sluiten van andere locaties waar opvang werd geboden vanuit de bed-bad-en-broodregeling. Een andere reden was de instroom van vluchtelingen die in andere lidstaten Europa binnenkwamen, de zogenaamde Dublinclaimanten. Bovendien zijn een paar jaar geen ongedocumenteerden in de Sleep Inn en de NOIZ toegelaten.

Ook vanuit de gemeentelijke politiek was hier aandacht voor. De gemeenteraad organiseerde een raadsinformatiebijeenkomst voor gemeenteraadsleden, organisaties en ambtenaren. Er was discussie over de samenstelling van de wachtlijst en wie er wel en niet op geplaatst zouden moeten worden, zoals Dublinclaimanten en aanvragen voor personen die niet uit de regio Utrecht komen.

De Toevlucht is nog steeds van mening dat er geen mensen op straat behoren te slapen en betreurt het dat dit in 2017 wel het geval was, omdat onze opvang en de andere opvanglocaties vol waren. Het huidige regeerakkoord zou wellicht een oplossing kunnen bieden. Daarin wordt gesproken over 5 landelijke LVV's (Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen). Gelet op het feit dat de Utrechtse gemeenteraad ook heeft uitgesproken dat er geen mensen op straat behoren te slapen is te verwachten dat Utrecht zich zal aanmelden voor de organisatie van een LVV. Dan is in Utrecht bed, bad en brood wellicht zeker gesteld. De Toevlucht werkt graag mee aan een goede opvang in Utrecht en volgt de ontwikkelingen kritisch.

Ten aanzien van de Dublinclaimanten had het bestuur in het najaar een gesprek met de wethouder over zorg en maatschappelijke ondersteuning. Hij gaf aan dat Dublinclaimanten zo spoedig mogelijk de nachtopvang van De Toevlucht zouden moeten verlaten omdat zij recht hebben op asiel en opvang in een ander Europees land en de opvangcapaciteit in Utrecht nu belasten. Omdat we vinden dat er niemand op straat moet slapen zijn we met voortvarendheid aan de slag gegaan om de Dublinclaimanten elders onderdak te laten zoeken. Daardoor is hun aantal aan het eind van het verslagjaar met ca. 50 % gedaald en verbleven er aan het eind van het jaar nog 6 Dublinclamanten in de nachtopvang. De meeste 'Dublinners' zijn afkomstig uit Eritrea.

ORGANISATIE

Het bestuur bestond in 2017 uit 6 personen. Het bestuur werd bijgestaan door de Raad van advies. De dagelijkse leiding beruiste bij de coördinator en de gastencontactpersoon. Voor de geestelijke begeleiding was wekelijks de pastor aanwezig in de nachtopvang. Zij is in dienst van de Diaconie van de Protestantse Gemeente Utrecht (PGU).

HET BESTUUR 2017	DAGELIJKE LEIDING 2017
Voorzitter Rutger Oolbekkink	Coördinator nachtopvang Ageeth Weelink
Secretaris Jan de Kruijf	Gastencontactpersoon Hans-Peter Nijman
Penningmeester Bert Belle	Contactpersoon bestuur Wim Bos
Leden Lex Jansen	Contactpersoon LdH Frank Vader
Wim Bos	
Frank Vader	
RAAD VAN ADVIES	GEESTELIJKE VERZORGING
Marieke Witzier	Pastor Marieke Silleviss Smitt
Marieke Silleviss Smitt	

De betaalde coördinator heeft de dagelijkse leiding van de nachtopvang. Zij is aangesteld voor 0,67 fte. Zij roostert de vrijwilliger (zogenoemde Nachtwachten) in voor de begeleiding en het toezicht van de gasten. Daarnaast zorgt zij dat de randvoorwaarden, die nodig zijn voor een goede opvang, geregeld worden. Voor de vrijwilligers is zij het eerste aanspreekpunt.

De coördinator nam in haar functie deel aan het hulpverlenersoverleg. In dit overleg zijn alle organisaties vertegenwoordigd die betrokken zijn bij de vragen rond de ongedocumenteerden. Daarnaast overlegt zij met STIL en Vluchtelingenwerk over het plaatsen van gasten in de opvang. Voor de gasten was de gastcontactpersoon regelmatig in de nachtopvang aanwezig. Ook hij is een betaalde medewerker, voor 4 uur per week. De coördinator was in november enige tijd aan huis gebonden vanwege een operatie. De gastencontactpersoon heeft haar toen uitstekend vervangen.

De vraagpunten rond de organisatie worden in eerste instantie besproken in het werkoverleg dat zeer regelmatig plaatsvindt. Twee bestuursleden participeren in dit overleg. Beleidsmatige zaken komen aan de orde in de bestuursvergaderingen. Het bestuur vergaderde vrijwel iedere maand. Deze vergaderingen werden bijgewoond door de coördinator, de gastcontactpersoon en de Raad van Advies.

Voor de BHV wordt gebruik gemaakt van de aanwezige medewerker van het Leger des Heils op de locatie van de nachtopvang. In het geval van calamiteiten kunnen de beveiligers van het Leger des Heils worden ingeschakeld. Zij schakelen desgewenst hulpdiensten in.

GASTEN

Gasten worden in de nachtopvang toegelaten als zij over een voucher beschikken. Die wordt, na een intakegesprek, door STIL afgegeven. In dit gesprek wordt nagegaan wat de situatie is waarin de ongedocumenteerde verkeer en uit welke regio hij afkomstig is. Er wordt geen voucher gegeven aan mannen met ernstige medische of psychische problemen. Incidenteel worden vouchers afgegeven door Vluchtelingenwerk en het ex-AMA team.

In 2017 hebben we ruim 8000 overnachtingen geboden. De opvang verliep in 2017 vrijwel zonder incidenten. Twee keer is er een korte schorsing geweest.

In 2017 was de nachtopvang steeds vol. Soms kwamen mannen die een bed was toegezegd niet opdagen. Gasten waarvan bleek dat ze een alternatieve opvangplek hadden, werden niet meer toegelaten. Op gasten die regelmatig elders slapen is enige druk uitgeoefend om hen definitief buiten de opvang te laten slapen. Een bestuurslid, de coördinator en de gastencontactpersoon hadden hierover regelmatig overleg met hen.

Een belangrijk deel van onze gasten (ca. 35%) stroomde binnen 3 maanden door naar een nieuwe bestemming; 55 % was na 6 maanden vertrokken. Het grootste gedeelte van de mannen stroomde door naar een andere opvanglocatie. Een aantal van hen kreeg alsnog een verblijfsvergunning. Ook keerden enkelen terug naar hun geboorteland. Meer informatie over de instroom, uitstroom en verblijfsduur is vermeld in de bijlage '2017 in beeld'.

De gasten krijgen naast bed, bad en brood ook begeleiding aangereikt. Deze begeleiding wordt verzorgd door Vluchtelingenwerk. Mede door hun inzet was er een goede doorstroom van de gasten. We vinden de begeleiding belangrijk voor de toekomst van onze gasten. Daarnaast wordt de dagopvang van Villa Vrede en in het UBUNTU-huis toegejuicht.

VRIJWILLIGERS

Voor de opvang zijn naast de huisvesting en financiën, de vrijwilligers van groot belang. Zij zijn 's avonds en 's nachts met twee mensen in de opvang aanwezig om de dagelijkse gang van zaken te regelen en vouchers te controleren.

Veel van onze vrijwilligers, de nachtwachten, doen hun werk in de opvang geïnspireerd door hun geloof. Met enige regelmaat worden met succes acties ondernomen om nieuwe vrijwilligers te werven. Periodiek worden de nachtwachten via e-mail en nieuwsbrieven geïnformeerd over zaken die van belang zijn voor de opvang.

De ingeroosterde nachtwachten zorgen ervoor dat de gasten ontvangen worden in een sfeer van rust en warmte. Ook verstrekken zij brood en drinken. De gasten kunnen vanaf 20.00 uur naar binnen.

's Ochtends moeten zij uiterlijk 8.15 uur naar buiten. Behalve op zondag dan is de uiterste vertrektijd 11.00 uur en kunnen de gasten wat uitslapen. Nieuwe nachtwachten worden ingewerkt door de ervaren nachtwachten. De coördinator geeft hen het draaiboek en brengt hen op de hoogte van het BHV-protocol.

In het draaiboek zijn de taken en plichten van de gasten en vrijwilligers beschreven. Belangrijke onderdelen van het draaiboek zijn brandveiligheid en sancties bij wangedrag van de gasten. Het draaiboek is nodig om ervoor te zorgen dat de nachtopvang goed verloopt.

Gasten en vrijwilligers genieten van een maaltijd.

IN MEMORIAM

Luel Ysmegen Lebassi

*We herinneren jou Luel, als vrolijk en soms ook lekker mopperend.
Maar zo logisch, als een puber in onze opvang!
Je vond je situatie zwaar, maar wist er toch ondanks alles het beste van te maken.
Onvoorstelbaar, zo jong gevlucht en zo weinig houvast.
We hadden en hebben veel respect en begrip voor je.
3 mei eindigde die avond met twee lege bedden in onze opvang.*

In de ochtend van 3 mei vertrokken de mannen vanuit de Toevlucht, zoals iedere ochtend. Nog geen twee uur later werden we opgeschrikt door het bericht over de steekpartij, die Luel niet heeft overleefd. Zowel Luel als de verdachte sliepen voor het incident in de nachtopvang. Het is dan zeer begrijpelijk dat zowel de andere gasten als de vrijwilligers, en wij allen erg geschokt waren door het droeve voorval.

Tijdens de herdenkingsdienst stonden de mooie woorden uit de Bijbel uit 1 Korintiërs 13 over de liefde centraal. Die saamhorigheid in het gemis, was sterk voelbaar! Het bed van Luel, samen op een kamer met twee andere mannen, werd een soort gedenkplek, waar de mannen en de vrijwilligers rustig de tijd namen om aan Luel te denken. Voor beide groepen werd psychologische hulp georganiseerd. Vanuit de dagelijkse leiding is samen met het bestuur extra aandacht besteed aan de mannen en vrijwilligers in de opvang.

We zijn erg dankbaar dat de sfeer rustig bleef en dat er openheid was om samen het gemis te delen. Het raakte dat voor veel gasten het gemis zo persoonlijk was, ondanks alles dat ze al hebben meegemaakt.

*Ubi caritas et amor, Ubi caritas Deus ibi est.
Waar barmhartigheid en liefde is, daar is God.*

HUISVESTING

HUISVESTING

De opvang vond tot 1 november 2017 plaats op de 2e etage van het gebouw van het Leger des Heils aan de Oudwijkerveldstraat en bood 26 slaapplekken. Twee daarvan zijn voor de nachtwachten.

VERHUIZING

In het najaar van 2017 zijn we naar het tuinhuis van De Maliehof aan de Maliebaan verhuisd. De verhuizing was nodig omdat het gebouw aan de Oudwijkerveldstraat werd afgebroken. Het Leger des Heils verhuisde eveneens naar De Maliehof zodat de prima samenwerking met hen gecontinueerd kon worden. Ter voorbereiding van de verhuizing van de nachtopvang naar de Maliehof organiseerde de gemeente twee informatie-avonden voor de buurtbewoners.

De tweede avond was nodig om de onrust die de eerste avond werd geconstateerd weg te nemen. Voor een goed overleg met de buurt is een contactgroep vanuit de bewoners gevormd. De verhuizing naar De Maliehof is door de inzet van velen en door het transport door het Leger des Heils goed verlopen. Alle kinderziekten zijn inmiddels verholpen.

De nieuwe locatie wordt door velen plezierig ervaren. Bij de opening waren naast onze mannen en de vrijwilligers vele gasten aanwezig.

De aanpassing van het BHV-protocol en een videofoon bij de ingang zijn gerealiseerd. Voorafgaand aan de verhuizing naar de Maliehof heeft het bestuur samen met een architectencollectief nagedacht over een verhuizing naar de Marcuskerk. In die optie zou het mogelijk zijn om meer samen te werken met Villa Vrede. Ook was het een optie dat enkele vrijwilligers inwonend zouden zijn.

Gasten en vrijwilligers samen op de eerste avond op de nieuwe locatie.

FINANCIËN

De kosten van de opvang worden vrijwel geheel door de gemeente Utrecht vergoed. De jaarlijkse aanvraag voor de gemeentelijke bijdrage is ook voor 2017 gehonoreerd.

Naast de bijdrage van de gemeente ontvingen we een aantal giften. Daarmee konden we gasten en vrijwilligers een extraatje bezorgen. Deze kleine blijken van waardering worden zeer geapprecieerd. Een financieel jaarverslag is geplaatst op de website van De Toevlucht, www.toevluchtutrecht.nl

Toch is dit alles allen mogelijk door de grote inzet van alle vrijwilligers, die ons meer dan 9000 uren van hun vrije tijd geschonken hebben. Daarom gaat onze hartelijke dank uit naar alle gevers van tijd en geld.

Vastgesteld is dat de bestuursaansprakelijkheid voldoende verzekerd is via de Domstad-polis van de gemeente.

SAMENWERKING

LEGER DES HEILS

De samenwerking met het Leger des Heils is bijzonder prettig. Zij hebben in 2016 de coördinator van de opvang in vaste dienst genomen. Haar inzet voor de opvang is in het convenant dat stichting De Toevlucht en het Leger des Heils maakten geregeld. Het is onzeker of de huidige samenwerking gecontinueerd kan worden als de opvang in 2019 De Maliehof moet verlaten. Wellicht ontstaat er dan een andere situatie. Het bestuur heeft eerste stappen gezet om een andere opvang in 2019 te realiseren. Aangezien het onzeker is of we dan opnieuw met het Leger des Heils op één locatie zullen verblijven, denken we ook na over het meer zelfstandig opereren.

DE OVERHEID

Na de demonstratie in mei 2014 is de gemeente de nachtopvang voor ongedocumenteerde mannen gaan financieren.

Eind 2014 ging het Rijk over tot het financieren van de kosten die gemeenten maken voor bed, bad en brood. Daarbij had het Rijk toen al de intentie om een gecentraliseerde opvang voor de opvang van ongedocumenteerden te realiseren. Gedacht werd aan een opvang in de vier grote steden en ook nog op een centrale plek in het land. Deze gedachte is in het regeerakkoord, dat in het najaar werd gesloten, uitgewerkt door het streven naar 5 LVV's. Vanuit deze LVV's zullen de ongedocumenteerden begeleid worden naar een nieuwe toekomst. De realisatie van de LVV's moet nog plaatsvinden. De gemeente denkt dat De Toevlucht daarbij een rol kan spelen. De gemeente ziet het dus nog steeds als haar taak om er voor te zorgen dat er geen mensen op straat slapen. Daarover wordt zo nodig, direct of indirect, door ons met de gemeente overlegd. Deze overleggen verlopen in een goede sfeer.

Een belangrijk onderdeel van het gemeentebestuur is nog steeds het registreren van de gasten van De Toevlucht in het KRIS-registratie-systeem. Toevlucht geeft medewerking aan deze registratie onder de voorwaarde dat de informatie door de gemeentevertrouwelijk zal worden gebruikt en niet aan derden ter beschikking zal worden gesteld.

OVERLEGVORMEN

Vanaf de start van de opvang hebben de coördinator en de geestelijk verzorger van De Toevlucht deel uit gemaakt van het Hulpverlenersoverleg. In dit overleg participeren hulpverleners van STIL, Seguro, De Weerdsingel, Villa Vrede, het AZC, Huize Agnes, het ex-AMA team, St. Dienstverlening Buitenlanders en de SNDVU. In dit overleg worden ervaringen uitgewisseld en bekeken hoe de organisaties elkaar kunnen bijstaan en versterken. Daar werd ook gekeken naar het activeren van de ongedocumenteerden. Aangezien zij niet mogen werken is het wel lastig om goede activiteiten te vinden. Het lukt mondjesmaat. Villa Vrede beheert de activiteitenlijst.

Naast het Hulpverlenersoverleg kwam in 2015 een bestuurlijk overleg op gang van de organisaties die met elkaar spreken in het Hulpverlenersoverleg. Het doel was om gemeente Utrecht voorstellen te doen over de wijze waarop ongedocumenteerden geholpen kunnen worden. Het gaat daarbij om aan te geven hoe de keten van hulpverlenende organisaties het beste kan worden ingezet.

In 2017 organiseerde de gemeente enkele malen een managementoverleg. De Toevlucht neemt deel aan dit overleg en kan daarmee meesturen bij de beleidsontwikkelingen.

Al onze gasten werden begeleid door vluchtelingenwerk. Sommige om te werken aan een nieuwe procedure en enkelen over mogelijkheden voor terugkeer, omdat er geen mogelijkheden voor verblijf zijn. Vluchtelingenwerk informeerde ons hierover. In een regelmatig overleg bespraken we de voortgang van de begeleiding en de verdere samenwerking.

TOT SLOT

De nachtopvang van ongedocumenteerde mannen blijft nodig omdat er geen aanwijzingen zijn dat er in de komende jaren geen vluchtelingen naar Nederland en dus ook naar Utrecht komen.

De Toevlucht zal de overheid blijven wijzen op de noodzaak van bed, bad en brood voor iedere dakloze van buiten Europa. Zij zal dit waar mogelijk of wenselijk is samen met anderen doen. Dat er voor de opvang een goede, doch sobere huisvesting nodig blijft staat buiten kijf. Nadenken over de huisvesting in de toekomst is dan ook noodzaak. Zowel de vrijwilligers als het bestuur denken met genoeg terug aan het afgelopen jaar. We zijn blij dat we het vele werk ten dienste de ongedocumenteerde mannen in 2017 hebben mogen doen.

Utrecht, maart 2018